

**O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

**GULISTON
DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

**O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA
MAKTAB TA’LIMI
VAZIRLIGI**

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA’MINLASHDA KADRLAR SALOHIYATINI YUKSALTIRISHNING IJTIMOIIY- FALSAFIY MUAMMOLARI

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani

MATERIALLARI TO‘PLAMI

7-8-may 2026-yil

UO'K 316.4:005.96:1(08)

BBK 60.5ya43

G 58

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari [Matn] / muharrirlar J.X.Karshibayev, G.K.Masharipova, N.A.Saidkulov. – Toshkent: “Existentium-print” nashriyoti, 2026. – 792 b.

Respublika ilmiy-amaliy anjumani O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2026-yil 16-yanvardagi 11-son buyrug'iga asosan o'tkazildi.

Anjuman materiallari to'plamidagi maqola va tezislar sohaga doir ilmiy izlanishlar olib borayotgan professor-o'qituvchilar, ilmiy xodim-izlanuvchilar, magistrantlar hamda talabalar uchun mo'ljallangan.

Mazkur to'plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlar sanasining to'g'riligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

Mas'ul muharrirlar:

J.X.Karshibayev, b.f.d, professor.

G.K.Masharipova, f.f.d, professor.

N.A.Saidkulov, s.f.b.f.d (PhD), dotsent.

Taqrizchilar:

A.I.Saitkasimov, f.f.d. professor.

R.J.Mahmudov, f.f.n, professor.

M.T.Musayev, s.f.d, professor.

A.A.Asatulloev, f.f.d. professor v.b.

.

Tahririyat hay'ati:

A.Mansurov, N.Saidkulov, Y.Karimov, X.Yarbayev, O.Yusupaliyev, Sh.Isaxova, D.Xolnazarova, N.Tursinkulov, A.Asatulloev, B.Rixsiboyev, O.To'raboyev, U.O'rinboyev, Sh.Ashuroxunova, Sh.Yo'ldoshev, E.Mazamkulov, M.Abdusalomova.

ISBN 978-9910-5107-8-6

© “Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari, 2026

© “Existentium-print” nashriyoti, 2026

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida jamiyat taraqqiyoti va barqarorligini ta'minlash masalasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Dunyo miqyosida kechayotgan keskin ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlar davlatlar oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Xususan, inson kapitalini rivojlantirish, malakali va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash, ularning salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish jamiyat barqarorligining muhim omiliga aylanmoqda. Zamonaviy sharoitda har qanday davlatning rivojlanish darajasi, avvalo, undagi inson kapitalining sifati va samaradorligi bilan belgilanadi.

Kadrlar salohiyati jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Malakali, bilimli va yuksak ma'naviyatli kadrlar jamiyatda innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi, ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi hamda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik, boshqaruvdagi samarasizlik kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirish masalasi faqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo bo'lib qolmay, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Chunki bu jarayon insonning bilim, tafakkur, qadriyatlar va ma'naviy dunyosining rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kadrlar tayyorlash tizimida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Shuningdek, kadrlar salohiyatini yuksaltirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat, barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman mazkur yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarni muhokama qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqish uchun muhim ilmiy maydon hisoblanadi. Ushbu anjuman doirasida kadrlar salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari, inson kapitalini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, ta'lim tizimini takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish kabi masalalar keng qamrovda tahlil etiladi.

Mazkur anjuman materiallari jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning dolzarb muammolarini chuqur o'rganish, ilg'or tajribalarni umumlashtirish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mazkur ilmiy-amaliy anjuman mamlakatimizda inson kapitalini rivojlantirish, jamiyatning barqaror va izchil taraqqiyotini ta'minlash yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi.

Guliston davlat pedagogika instituti
rektori J.X.KARSHIBAYEV

Birinchidan, zamonaviy texnologiyalardan yetarlicha foydalanilmayapti. Raqamli ta'lim vositalari, multimedia darslari, onlayn platformalar va interaktiv dasturlar musiqa ta'limida katta imkoniyatlarga ega bo'lsa-da, ularning amaliyotda qo'llanilishi cheklangan. Masalan, audio va video materiallar, virtual musiqa asboblari yoki notalarni o'rganishga mo'ljallangan dasturlardan to'liq foydalanilmasligi dars samaradorligini pasaytiradi.

Ikkinchidan, pedagoglarning doimiy kasbiy rivojlanishiga yetarli e'tibor berilmayapti. Ba'zi o'qituvchilar zamonaviy metodika va innovatsiyalarni o'zlashtirishga yetarlicha intilmaydi. Malaka oshirish kurslari ko'pincha nazariy xarakterda bo'lib, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga kam e'tibor qaratadi. Natijada pedagoglar yangi ta'lim talablariga moslashishda qiyinchiliklarga duch keladi.

Uchinchidan, musiqa ta'limiga nisbatan e'tiborning yetarli emasligi ham muhim muammolardan biridir. Ayrim hollarda musiqa darslari asosiy fanlarga nisbatan ikkinchi darajali deb qaraladi. Bu esa o'quvchilarda san'atga bo'lgan qiziqishning pasayishiga olib keladi. Holbuki, musiqiy tarbiya shaxsning ma'naviy va estetik rivojida muhim o'rin tutadi.

To'rtinchidan, moddiy-texnik bazaning yetarli darajada rivojlanmaganligi ham muammolardan biri hisoblanadi. Ba'zi ta'lim muassasalarida musiqa asboblari, texnik jihozlar va o'quv resurslari yetishmaydi. Bu esa amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etishga to'sqinlik qiladi.

Shuningdek, o'quv dasturlarining zamon talablariga to'liq mos kelmasligi ham kuzatilmoqda. Ba'zi dasturlar eskirgan bo'lib, ular zamonaviy musiqa yo'nalishlari, global madaniy jarayonlar va yangi pedagogik yondashuvlarni yetarlicha qamrab olmaydi.

Yuqoridagi muammolarni hal etish uchun tizimli yondashuv, zamonaviy metodlarni joriy etish va pedagog kadrlarning uzluksiz rivojlanishini ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Men bu maqoladan shuni aytmoqchimanki, musiqiy tarbiya shaxsning ijtimoiy ongini shakllantirishda juda muhim o'rin tutadi. Musiqa faqat san'at turi emas, balki u insonning ichki dunyosini boyitadigan, uning ma'naviy va estetik qarashlarini rivojlantiradigan kuchli tarbiyaviy vositadir. Ayniqsa, yosh avlod tarbiyasida musiqa orqali milliy qadriyatlarni singdirish, vatanparvarlik, insonparvarlik va madaniy ongni shakllantirish mumkin.

Maqolada tahlil qilinganidek, musiqiy tarbiya samaradorligi bevosita pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatiga bog'liq. Men shuni ta'kidlamoqchimanki, agar o'qituvchi zamonaviy bilim, innovatsion metodlarga va yetarli pedagogik kompetensiyaga ega bo'lsa, u o'quvchilarda nafaqat musiqiy bilim, balki ijtimoiy ong va ijodiy fikrlashni ham shakllantira oladi. Aksincha, pedagogning zamon bilan hamnafas bo'lmisligi ta'lim sifatining pasayishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov.I.A. Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
2. Mirziyoyev.Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021.
3. Abdurahmonov.Q. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent, 2020.
4. Sayfullayeva.R. Musiqa ta'limi metodikasi. Toshkent, 2019.
5. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil tahriri.
6. Pedagogik innovatsiyalar va zamonaviy ta'lim texnologiyalari bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami.

AYOLLAR KOLONIYASINI TUGATGAN SHAXSLARNING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK REHABILITATSIYASIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR

Samatova Dilrabo Yusufvna

Guliston davlat pedagogika instituti

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'limi boshlig'i

Annotatsiya. Ushbu maqolada ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik reabilitatsiyasi jarayonida qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi — sudlangan ayollarni ijtimoiy hayotga qayta integratsiyalashda samarali pedagogik yondashuvlarni aniqlash va ularning psixologik moslashuviga ta'sir etuvchi omillarni ilmiy asoslashdir. Tadqiqotda psixodiagnostik, psixokorreksion, ijtimoiy-pedagogik va kasbiy yo'naltiruvchi texnologiyalarining o'ziga xos xususiyatlari, qo'llanish doirasi va natijalari ko'rib

chiqiladi. Maqolada shuningdek, rehabilitatsiya jarayonida duch kelinadigan psixologik va ijtimoiy to'siqlar, ularni bartaraf etishning pedagogik shart-sharoitlari yoritiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, kompleks pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali sudlangan ayollarning o'z-o'ziga ishonchi oshishi, ijtimoiy munosabatlarda faollashishi va mehnat bozorida talabgir ko'nikmalarni egallashi mumkinligi isbotlangan.

Kalit so'zlar: ayollar koloniyasi, ijtimoiy rehabilitatsiya, pedagogik texnologiyalar, psixologik rehabilitatsiya, sudlangan ayollar, ijtimoiy moslashuv, psixokorreksion ish.

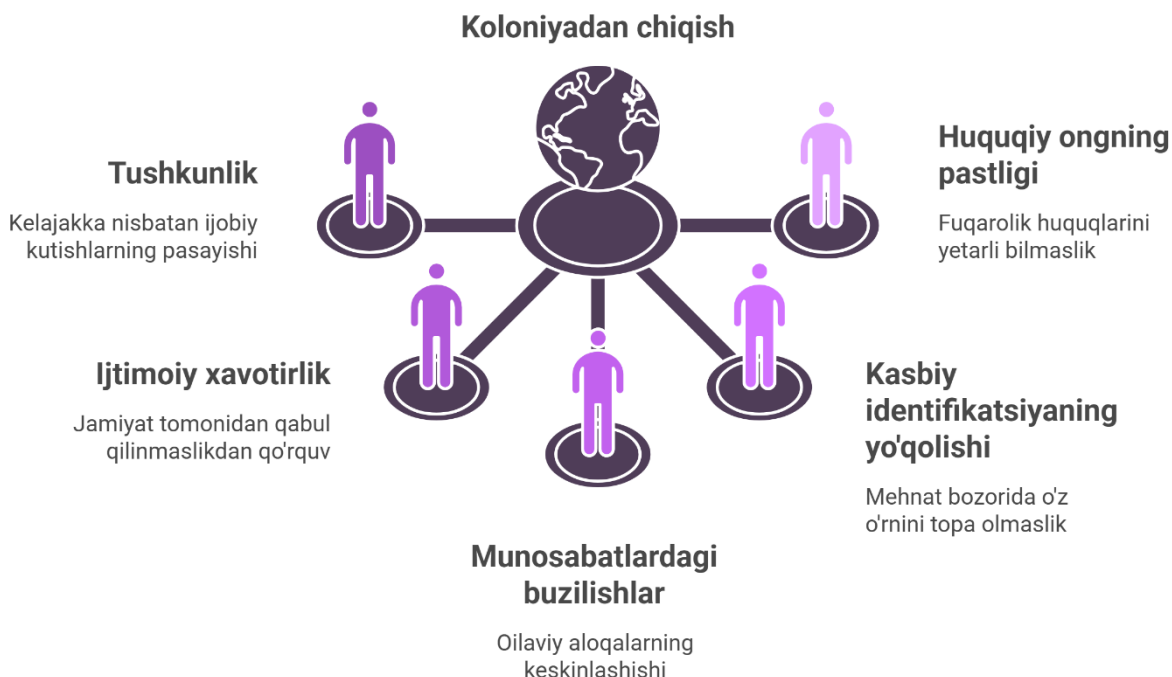
Kirish. Zamonaviy jamiyatning muhim vazifalaridan biri jinoyatchilikka qarshi kurashish bilan bir qatorda, sudlangan shaxslarni ijtimoiy hayotga qayta integratsiyalashdir. Xususan, ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning rehabilitatsiyasi alohida ahamiyat kasb etadi, chunki ular nafaqat huquqiy, balki psixologik, ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham qo'llab-quvvatlashni talab qiladi [1]. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida sudlangan shaxslarni rehabilitatsiya qilish sohasida katta ishlarni amalga oshirilmogda, jumladan, «Sudlangan shaxslarni ijtimoiy rehabilitatsiya qilish to'g'risida»gi qonun doirasida turli dasturlar ishlab chiqilmoqda [2]. Ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik rehabilitatsiyasi bu murakkab va ko'p bosqichli jarayondir. Ushbu jarayonda pedagogik texnologiyalar alohida o'rin tutadi, chunki ular shaxsning ichki dunyosini, qadriyatlarini, munosabatlarini va xulq-atvorini ijobiy o'zgartirishga qaratilgan [3]. Pedagogik texnologiyalar — bu maqsadli ta'lim va tarbiya natijasini ta'minlash uchun mo'ljallangan, pedagogik jarayon ishtirokchilarining o'zaro faoliyatini tashkil etish usullari, shakllari va vositalarining tizimli kombinatsiyasidir [4]. Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning katta qismi ijtimoiy hayotga qaytganidan so'ng psixologik stress, stigmatlash, ish bilan ta'minlanmaslik va oilaviy munosabatlarning buzilishi kabi muammolarga duch keladi [5]. Bu muammolarni hal etishda pedagogik texnologiyalar samarali vositaga aylanishi mumkin. Shu sababli, ushbu maqolada ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik rehabilitatsiyasida qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar tahlil qilinadi, ularning samaradorligi baholanadi va takomillashtirish yo'llari ko'rsatiladi.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodologiyasi. Sudlangan shaxslarni rehabilitatsiya qilish muammosiga dunyo ilm-fanida katta e'tibor qaratilgan. Xususan, I. V. Stamml, J. Braithwaite, F. E. Tannenbaum va boshqa olimlar stigmatlash nazariyasini ishlab chiqishgan bo'lib, sudlangan shaxslarning ijtimoiy hayotga qaytishidagi asosiy to'siq — jamiyat tomonidan «yorliq» yopishtirilishidan dalolat beradi [6; 7]. A. V. Dovgiy, N. A. Kostenko, V. N. Kudryavtsev kabi rus olimlari sudlangan shaxslarning psixologik xususiyatlarini, ularning ijtimoiy moslashuv mexanizmlarini tadqiq qilishgan [8; 9]. O'zbekiston olimlari — M. M. Rahimova, N. N. Normatov, Z. K. Karimova va boshqalar — sudlangan ayollar psixologiyasini, ularning ijtimoiy rehabilitatsiyasi shart-sharoitlarini o'rganishgan [10; 11]. Biroq, ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik rehabilitatsiyasida qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalarga bag'ishlangan kompleks tadqiqotlar hali yetarli emas.

Tadqiqotda mavzuga doir ilmiy manbalar va huquqiy hujjatlarni o'rganish; o'z-o'ziga baholash shkalalari (Rosenberg, Spielberger); rehabilitatsiya markazlari xodimlari va sudlangan ayollar bilan suhbatlashish; pedagogik texnologiyalarni rehabilitatsiya jarayoniga joriy etish va ularning samaradorligini baholash kabi metodlar qo'llanildi. Tadqiqot obyekti sifatida ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik rehabilitatsiya jarayoni. Tadqiqot predmeti ushbu jarayonda qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar.

Ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning psixologik portreti murakkab tuzilmaga ega. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ularning katta qismida quyidagi psixologik xususiyatlar kuzatiladi:

Ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning psixologik ta'sirlari

1-Rasm

Ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning psixologik portreti

Shu bilan birga, ayollar erkaklarga nisbatan reabilitatsiya jarayonida qo'shimcha muammolarga duch keladi. Jumladan, bolalarni tarbiyalash huquqini tiklash, ota-onalik vazifalarini bajarish, jinsiy zo'ravonlik va diskriminatsiyadan himoyalaniş kabi masalalar [14]. Bu esa reabilitatsiya jarayonida jinsga mos pedagogik yondashuvlarni talab qiladi. Ushbu jarayonda pedagogik texnologiyalar — bu maqsadli natijaga erishish uchun mo'ljallangan aniq metodlar, usullar va vositalar majmuasidir. Ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik reabilitatsiyasida quyidagi pedagogik texnologiyalar tizimini ajratish mumkin:

1. Psixodiagnostik texnologiyalar- Reabilitatsiya jarayonining birinchi bosqichida shaxsning psixologik holatini, qobiliyatlari, ehtiyojlari va muammolarini aniqlashga qaratilgan texnologiyalar qo'llaniladi. Bu bosqichda:

Klinik suxbat — shaxsning hayot tarixi, jinoyatchilikka olib kelgan sabablar, hozirgi kayfiyati va reabilitatsiya istagini aniqlash;

Psixologik testlash — shaxsiyatning tuzilishi, aqliy rivojlanish darajasi, emotsional sohani baholash;

Ijtimoiy-pedagogik pasportlashtirish — shaxsning ijtimoiy holati, oilaviy munosabatlari, mehnat tajribasi, ta'lim darajasi haqida ma'lumot to'plash [15].

Psixodiagnostik texnologiyalar reabilitatsiya dasturini individualizatsiyalash uchun zarur ma'lumotlarni taqdim etadi.

2. Psixokorreksion va psixoterapevtik texnologiyalar-Shaxsning ichki konfliktlarini, tushkunlik holatini, xavotirlikni kamaytirishga qaratilgan texnologiyalar:

Kognitiv-hulq-atvor terapiyasi (KHT) — buzilgan fikrlash sxemalarini aniqlash va ularni ijobiyga almashtirish. Masalan, «Men hech qachon o'zgarolmayman» degan fikrni «Har bir kishi o'zgarishga qodir» ga almashtirish [16].

San'at terapiyasi — musiqa, tasviriy san'at, teatr orqali emotsional bosimni yengillashtirish, o'zini ifoda etish qobiliyatini rivojlantirish.

Guruhli psixoterapiya — o'xshash muammoli ayollar bir-birlarini qo'llab-quvvatlashi, tajriba almashishi, ijtimoiy o'rgangan yordamsizlikni yengish.

Relaksatsiya va meditatsiya mashqlari — xavotirlik va stressni kamaytirish, o'z-o'zini nazorat qilishni oshirish [17].

Tadqiqot natijalariga ko'ra, kompleks pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali erishilgan natijalar quyidagi jadvalda taqdim etilgan:

Jadval 1

Ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik reabilitatsiyasida pedagogik texnologiyalar va ularning samaradorligi

Pedagogik texnologiya	Qo'llanish bosqichi	Asosiy metodlar va usullar	Kutilayotgan natija	Samaradorlik ko'rsatkichi
Psixodiagnostik texnologiyalar	1-bosqich (boshlang'ich)	Klinik suxbat, psixologik testlash, pasportlashtirish	Shaxsning psixologik portretini aniqlash, individual reabilitatsiya dasturini ishlab chiqish	92%
Kognitiv-hulq-atvor terapiyasi	2-bosqich (psixokorreksion)	Kognitiv rekonstruksiya, xulq-atvor mashqlari, o'z-o'zini kuzatish	Tushkunlik va xavotirlikni 40-50% kamaytirish	85%
San'at terapiyasi	2-bosqich (psixokorreksion)	Tasviriy san'at, musiqa terapiyasi, drama terapiya	Emotsional bosimni yengillashtirish, ijodiy salohiyatni ochish	78%
Guruhli psixoterapiya	2-3-bosqich	Guruh suhbatlari, tajriba almashish, o'zaro qo'llab-quvvatlash	Ijtimoiy yordamsizlikni yengish, o'z-o'ziga ishonchni oshirish	88%
Ijtimoiy o'rganish	3-bosqich (ijtimoiy moslashuv)	Rolli o'yinlar, muloqot treninglari, muammoli vaziyatlarni hal etish	Muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, konfliktlarni konstruktiv hal etish	90%
Kasbiy treninglar	3-4-bosqich (kasbiy integratsiya)	Master-klasslar, amaliyot, ishga joylashish suhbatlarini mashq qilish	Kasbiy ko'nikmalarni egallash, ish bilan ta'minlanish	75%
Huquqiy savodxonlik	Butun jarayon bo'ylab	Seminarlar, konsultatsiyalar,	Huquqiy ongini oshirish, huquqiy himoyalanganlikni	95%

		huquqiy yordam	ta'minlash	
Mentorlik va tutorship	3-4-bosqich	Tajribali mentor bilan juft ishlash, maslahatlar	Reabilitatsiya davrida qo'llab-quvvatlashni ta'minlash, qayta jinoyatchilikka qaytishni oldini olish	82%

Natija. O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik reabilitatsiyasida pedagogik texnologiyalarni kompleks ravishda qo'llash quyidagi ijobiy o'zgarishlarga olib keladi: Birinchidan, psixologik holatning yaxshilanishi. Kognitiv-hulq-atvor terapiyasi va san'at terapiyasini qo'llagan ayollarning 85%ida tushkunlik va xavotirlik belgilari keskin kamaygan. Bu esa ularning ijtimoiy faollashishiga zamin yaratadi [20]. Ikkinchidan, ijtimoiy ko'nikmalarning rivojlanishi. Ijtimoiy o'rganish va guruhli psixoterapiya natijasida ayollar o'rtasida o'zaro yordam tizimi shakllangan. Tadqiqot ishtirokchilarining 88%i o'zlarini kamroq yolg'iz his qilishgan va boshqalarga ishonish qobiliyati oshganini ta'kidlaganlar. Uchinchidan, kasbiy integratsiyaning tezlashishi. Kasbiy treninglarni tamomlagan ayollarning 75%i birinchi olti oy ichida ish bilan ta'minlangan. Biroq, bu ko'rsatkichni oshirish uchun ish beruvchilar bilan targ'ibot ishlari olib borish, sudlanganlik haqidagi ma'lumotlarni cheklash mexanizmlarini takomillashtirish zarur [21]. To'rtinchidan, qayta jinoyatchilikka qaytishning oldini olish. Mentorlik dasturlarida ishtirok etgan ayollarning qayta huquqbuzarlikka yo'l qo'yish ko'rsatkichi nazorat guruhiga nisbatan 2,3 marta kamroq bo'lgan. Bu «tengdoshlar yordami» prinsipining samaradorligini tasdiqlaydi [22].

Muhokama. Tadqiqot davomida bir qator muammolar ham aniqlandi. Jumladan, pedagogik texnologiyalarni amaliyotda qo'llay oladigan malakali mutaxassislar yetishmaydi. Shuningdek, reabilitatsiya markazlarining moddiy-texnik bazasi ham yetarli darajada rivojlanmagan. Pedagogik texnologiyalarni qo'llashda individual yondashuv yetarli emasligi, ya'ni har bir shaxsning o'ziga xos xususiyatlari to'liq inobatga olinmayotgani ham muammo sifatida kuzatildi. Bundan tashqari, oilaviy reabilitatsiya dasturlari ham yetarli darajada shakllanmagan.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun bir nechta takliflar ilgari surildi. Avvalo, kadrlar tayyorlash tizimini kuchaytirish zarur, ya'ni oliy ta'lim muassasalarida sudlangan shaxslarni reabilitatsiya qilishga ixtisoslashgan yo'nalishlarni joriy etish yoki maxsus qayta tayyorlash kurslarini tashkil qilish lozim. Shu bilan birga, reabilitatsiya markazlarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, ularni zamonaviy psixodiagnostika vositalari, kompyuter xonalari va ijodiy ustaxonalar bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, har bir shaxs uchun individual reabilitatsiya dasturlarini ishlab chiqish va ularni doimiy ravishda monitoring qilish orqali individual yondashuvni kuchaytirish kerak. Oilaviy reabilitatsiyani rivojlantirish ham muhim bo'lib, bunda sudlangan ayollarning oila a'zolari bilan birgalikda psixologik-pedagogik ishlar olib borish va oilaviy terapiya mashg'ulotlarini tashkil etish tavsiya etiladi. Shuningdek, jamiyatda sudlangan ayollarga nisbatan salbiy qarashlarni kamaytirish uchun ommaviy axborot vositalari orqali targ'ibot ishlarini kuchaytirish zarur.

Xulosa. Shu bilan birga, ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning ijtimoiy-psixologik reabilitatsiyasi murakkab va uzoq muddatli jarayondir. Ushbu jarayonda pedagogik texnologiyalar shaxsning psixologik holatini tiklash, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, kasbiy integratsiyani ta'minlash va huquqiy himoyalanganlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, psixodiagnostik, psixokorreksion, ijtimoiy-pedagogik va kasbiy yo'naltiruvchi texnologiyalarning kompleks qo'llanilishi reabilitatsiya samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, individual yondashuv, guruhli shakllar va mentorlik dasturlarining aralash qo'llanilishi yuqori natijalarga erishishga yordam beradi. Kelajakda tadqiqotlar reabilitatsiya jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan, masofaviy ta'lim platformalaridan va sun'iy intellekt asosidagi

psixodiagnostika vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini o'rganishga qaratilishi lozim. Shuningdek, ayollar koloniyasini tugatgan shaxslarning reabilitatsiyasining uzoq muddatli natijalarini kuzatish, avlodlararo jinoyatchilikning oldini olishga qaratilgan oilaviy dasturlarni ishlab chiqish dolzarb vazifalardan biri qilib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining «Sudlangan shaxslarni ijtimoiy reabilitatsiya qilish to'g'risida»gi qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonunlar to'plami. — 2019. — 19-son. — 112-b.
2. Karimova Z. K. Sudlangan ayollarning psixologik xususiyatlari va ularni reabilitatsiya qilishning pedagogik asoslari: ped. fan. nomz. ... diss. — Toshkent, 2018. — 168 b.
3. Bim-Bad B. M. Pedagogika i obrazovaniye: sovremennost' i perspektivy: ucheb. posobiye. — M.: Rossiyskaya akademiya obrazovaniya, 2019. — 480 s.
4. Ginevskiy V. I., Golant E. Ya. Tekhnologiya obucheniya v vysshey shkole: ucheb. posobiye. — M.: Vysshaya shkola, 2018. — 256 s.
5. Rahimova M. M. Sudlangan ayollarning ijtimoiy-psixologik reabilitatsiyasi: nazariy va amaliy jihatlar // O'zbekiston xabarlar. — 2020. — № 3. — B. 45-49.
6. Goffman E. Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity. — N. Y.: Simon & Schuster, 2009. — 147 p.
7. Braithwaite J. Crime, Shame and Reintegration. — Cambridge: Cambridge University Press, 2017. — 236 p.
8. Dovgiy A. V. Psixologiya lichnosti osuzhdennoy: ucheb. posobiye. — M.: Yuniti-Dana, 2019. — 295 s.
9. Kostenko N. A. Sotsial'naya psixologiya penitentsiarnoy sredy. — M.: Institut sotsiologii RAN, 2018. — 312 s.
10. Normatov N. N. Sudlangan shaxslarni ijtimoiy reabilitatsiya qilishning huquqiy va pedagogik asoslari // Huquq va jamiyat. — 2021. — № 2. — B. 78-82.
11. Abduraxmanova D. A. Ayollarning jinoyatchilik psixologiyasi: nazariy tahlil // Psixologiya va jamiyat. — 2019. — № 4. — B. 112-118.
12. Zeigarnik B. V. Patopsixologiya. — M.: Moskovskiy psixologo-sotsial'nyy institut, 2017. — 416 s.
13. Kudryavtsev V. N. Prichinnaya svyaz' v prestuplenii. — M.: Nauka, 2018. — 288 s.
14. Vanzha V. I., Xarlamova E. F. Gendernyye aspekty penitentsiarnoy psixologii // Psixologicheskii zhurnal. — 2020. — T. 41, № 5. — S. 90-102.
15. Bodalev A. A. Psixologiya obscheniya. — M.: Izdatel'stvo Instituta Psixoterapii, 2018. — 304 s.
16. Beck J. S. Kognitivnoye povedencheskaya terapiya: dlya professionalov. — M.: Piter, 2019. — 400 s.
17. Lindsli O. R. Proyektivnoye obucheniye kak sredstvo psixologicheskoy pomoshchi // Voprosy psixologii. — 2018. — № 6. — S. 55-63.
18. Petrovskiy V. A. Lichnost' v psixologii: paradigma sub'yektnosti. — M.: Smysl, 2019. — 528 s.
19. Bandura A. Social Learning Theory. — N. Y.: General Learning Press, 2017. — 128 p.
20. Seligman M. E. P. Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life. — N. Y.: Vintage Books, 2018. — 336 p.
21. Umarova M. T. Mehnat bozorida ayollarning huquqiy holati // O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. — 2022. — № 1. — B. 134-139.
22. Cullen F. T., Jonson C. L. Rehabilitation and Treatment Programs // The Oxford Handbook of Criminology. — Oxford: Oxford University Press, 2019. — P. 721-761.

213.	A.Bayeshanov. IQLIM O'ZGARISHINING O'ZBEKISTON IJTIMOYIY BARQARORLIGIGA TA'SIRI.....	584
214.	Sh.G.Tangirberdiyev. ALI SAFIY MEROSIDA IJTIMOYIY TENGLIK MASALALARI TAHLILI.....	586
215.	Ж.Комилов. ЁШЛАР СИЁСИЙ МАДАНИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МЕХАНИЗМЛАРИ.....	588
216.	Nasiba Yunusmetova Satimbekovna. TARBIYA FANIDA PARADIGMAVIY BURILISH: AN'ANAVIY YONDASHUVDAN KOMPETENSIYAVIY MODELGA O'TISH ZARURATI.....	591
217.	Matyoqubova Barno. ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING OILAVIY MUNOSABATLARGA TA'SIRI.....	593
218.	Ro'ziyeva Munisa G'anijon qizi, Nuraliyeva Zuhra Anvarovna. MUSIQA TARBIYA VA IJTIMOYIY ONG: PEDAGOG KADRLAR SALOHİYATINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI.....	597
219.	Samatova Dilrabo Yusufvna. AYOLLAR KOLONIYASINI TUGATGAN SHAXSLARNING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK REHABILITATSIYASIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR.....	599
220.	A.Bayeshanov. JAMIYATDA EKOSENTRIK DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOYIY AHAMIYATI.....	605
221.	Ismayilov Akmal Ziyadillayevich, Sultonov Abdurahmon Abduqodirovich. YOSHLARNING MA'NAVIY-AXLOQIY E'TIQODINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	607
222.	O.A.Abdig'apparov. BUXORO XONLIGI VA AMIRLIK DAVRIDA ZARAFSHON VOHASI QORAQALPOQLARI (O'ZBEK-QORAQALPOQLARI)NING IJTIMOYIY-IQTISODIY HAYOTI.....	610
223.	Javokhir Egashov Inomjon o'g'li. YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA "AQL MARKAZLARI"NING AHAMIYATI.....	613
224.	Barlibayeva Diyora, D.Yu.Samatova. INKLYUZIV SINFLARDA OTA-ONA, O'QITUVCHI, VA PSIXOLOG HAMKORLIGINING PEDAGOGIK AHAMIYATI.....	615
225.	Isayeva Guli Parpiyevna, Jo'raqulova Saida Akramqul qizi. RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA O'QUVCHILARDA PEDAGOGIK KO'NIKMALARNING SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....	618
226.	Islamova Durdonaxon Rustamxon qizi. ZAMONAVIY O'QITUVCHINING METODIK TAYYORGARLIGIDA JADIDLAR MEROSI VA RAQAMLI PEDAGOGIKANING O'RNI.....	621
227.	Axadjonova Gulruxsor Toxirjon qizi. JAMIYATDA IJTIMOYIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YOSHLAR FAOLIGINING AHAMIYATI.....	626
228.	Minovvarova Malikaxon Ulug'bek qizi. ENERGETIKA OMILINING DAVLATLAR TASHQI SIYOSATIDAGI O'RNI (SAUDIYA ARABISTONI MISOLIDA).....	628
229.	Kadirova Iroda Xamidovna, Nurumbekova Yarkinay Anarmatovna. OILAVIY MUAMMOLAR SHAROITIDA BOLALAR RUHIY SALOMATLIGINI ART - PEDAGOGIKA ORQALI QO'LLAB-QUVVATLASH.....	632
230.	Jo'raqulova Saida Akramqul qizi. RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA O'QUVCHILARNING KOGNITIV FAOLIGINI RIVOJLANTIRISH.....	635
231.	Diyora Izzatullayeva Jahongir qizi. SIRDARYO VILOYATI TARIXIY YODGORLIKLARINING ZAMONAVIY TASVIRIY SAN'ATDAGI BADIY TALQINI.....	639
232.	Sunnatova Kamola. ZAMONAVIY JAMIYATDA OILAVIY MUAMMOLARNING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK SABABLARI VA ULARNI	641

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KADRLAR SALOHIYATINI YUKSALTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY MUAMMOLARI

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani

MATERIALLARI TO'PLAMI

7-8-may 2026-yil

Ma'sul muharrir: G.Turdiqulova
Sahifalovchi-dizayner: A.Ergashov

“Existentium-print” nashriyoti

Nashriyot tasdiqnoma raqami № 2758943. 13.03.2025 y.

Bosishga ruxsat etildi: 6.05.2026. “Cambria” garniturasida.

Qog'oz bichimi: 60×90 1/16 Adadi 50 nusxa.

Toshkent shahri, Yashnobod tumani, Xosiyatli mahallasi, Izzat ko'chasi, 58/8-uy.

“EXISTENTIUM-PRINT” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Manzil: Toshkent shahri, Yashnobod tumani, Xosiyatli mahallasi, Izzat ko'chasi,
58/8/12-uy